

БЮЛЕТИН

Културно-информационен център на българското малцинство
“Цариброд” – клон Босилеград

Година 1. Брой 12. Февруари 1999 година Безплатен екземпляр

БЮЛЕТИН

Основател и издател: Гражданско сдружение Културно информационен център на българското малцинство “ЦАРИБРОД” Димитровград, Площад на освобождението № 8.

Редакция: Иван Николов, Радко Стоянчов и Александър Димитров.

Адрес: Ул. Маршал Тито № 15, 17540 Босилеград, тел./факс: 017/78 – 254.

Главен и отговорен редактор: Иван Николов.

Ние и нашите заблуждения

Въпреки че нашите общински челебии непрекъснато правят метани пред висшестоящите държавни и партийни служители, за да им засвидетелствуват своята (и нашата) коленопоклонна лоялност и то в балканския смисъл на думата, никой досега не се сети да им окачи, да речем, орден за лоялност. Поне по такъв начин държавата трябваше да ни отдаде признание за нашата гражданска добросъвестност и стабилните международни отношения с които ни сочат за пример. Ако вече не се досеща да ни отдаде признание с по-големи инвестиции в стопанството, инфраструктурата, пътищата, телекомуникациите и спазването на човешките права.

Въпросът е няма ли кой от нашите “демократично избрани народни представители” в институциите на системата да прояви малко достойнство и просто и ясно да каже: “Добре господа, ние, българите в Сърбия сме част от армията, от полицията, от данькоплатците, от избирателите, от държавната територия... но дали сме част от икономиката на Сърбия? Защо и докога ние, босилеградчани, ще бъдем сред икономически най-западналите общини; защо нашите доходи са с около 30% по-низки; защо нашият добитък е по-евтин от средната цена във вътрешността; защо нямаме доходи въз основа на ползването на нашите води в хидросистемата “Лисина; защо нямаме доходи от мината “Благодат” в Мусул; защо нямаме доходи от изсичането на горските богатства; защо вече не се инвестира в Босилеградска община; защо съседите ни от Сурдулица няколко пъти ни изпревариха в развитието си; защо всички общини в Сърбия сътрудничат с България освен нас; защо... Има много защо.

Има какво да се пита, обаче няма кой.

Първо, защото нашите народни измамници (пардон избраници) влизат в Парламента от дъжд на град, и по правило не се избират с нашите гласове, а с гласовете на сърбите от съседните общини и те просто не са отговорни пред нас, които правим всичко на всичко 4% от избирателите в избирателния Пчински район. На нас никой нищо не ни е обещал и няма какво да ни изпълни. Друго щеше да бъде ако ние, българите в Югославия имахме самостоятелен избирателен район и ако нашите представители се избираха както си е редно – по демократична процедура. Тогава те щяха да мислят какво обещават и какво изпълняват за да спечелят нашето доверие. Те обаче се избират с разни благословии “отгоре” и главно по способността да мълчат и да гласуват всичко каквото им се каже.

Когато става дума за местните ни власти, техните задачи се изчерпват с кърпене на дупките по шосето от Горна Лисина до Рибарци и то само пред изборите, а техните шефове във висшите ешелони на властта им се отплащат като им кусват с лъжичка по малко блажнинка и ги съветват: папкайте и слушкайте мили наши лоялна бебенца, ние ще ви дадем още по нещичко! И те потъват в меките фотейли, и нанкат ли, нанкат, докато измине целия мандат. До нови избори.

Така кръгът се затваря, а нашите управници няма с какво друго да се занимават освен с демагогия, и да се събират на редовни и извънредни заседания на които се обсъждат вестникарски статии и се издават разни съобщения с които се нападат някакви измислени неприятели. Освен това те прекратяват времето си като злобят един срещу друг и гледат кой кому да измъкне стола, но когато някой от тях се намери в немилост готови са един на друг да си глътнат боядисаните гащи само и само да не излезнат наяве.

През това време нашето и без това хилаво стопанство бере душа, а частните търговци, притиснати от държавата, хлопнаха кепенците на дюканчетата си, оставяйки на бирниците да събират данъци от пушката и помиарите на ловджиите. Дотам ли я докарахме? Язык за вярата ни в светлите идеали на комунизма, язык за клетвите в Титовия път, язык за тлъстите заплати и пенсии, кредити, апартаменти... Язык и за американските кредити без които нямаше да има всичко това – добавям аз. Обикновеният наш човечец вече започна да поглежда под вежди “опозицията”, но все още е подозрителен и не знае какво да я прави. Особено след като някои “люти опозиционери” се опекоха от увлечението си по Шешел. Повярваха, че изберат ли го, всичко ще тръгне като по Титово време, а той взе че им натовари данъци дето и турските даалии не са им налагали.

Днес всички псуват и властта и опозицията и казват, че и едните и другите пет пари не струват. Не че са далече от истината, но проблемът е все пак малко по-сложен.

Основната грешка е, че нашият човек не търси пътища към бъдещето а гледа как да се върне в миналото. Бъдещето го плаши с невестността, трудностите и жертвите които то изисква. Изтръгнат от едно относително спокойно и благополучно минало той по инерция иска да се върне в него. И си мисли, че всичко може “да се оправи” стига да избере вожд какъвто трябва. Използвайки това разположение на хората, което си е чисто заблуждение, разни политически браконieri жадни за власт използват носталгията на хората и им говорят това което те искат да чуят. Така те пожънаха гласовете и се укрепиха на власт, и едвам тогава всички разбраха, че освен умението да се доберат до власт нямат никакви други умения.

Агонията на нашето общество ще продължава все докато не разберем че миналото, без оглед дали е било добро или лошо, е неповторимо, както е неповторим и нашия живот. И да го оплакваме, и да го проклинаме, ползата е никаква. И затова е по-добре да потърсим пътища към бъдещето, докато все още имаме сили за това. Животуркането във вече пропадналите обществени гиганти може би още известно време ще продължи като символ за политическата грижа към избирателите, но рано или късно сметките ще се плащат. Предстоят мъчни и гладни години на безработица, сиромашия и дълбоки обществени трусове и това не може нито да се предотврати нито да се избегне. Това изисква нов тип хора, свободни, достойни и смели. Вече нищо не може да се спечели с онази отвратителна балканска “лоялност”, която не е нищо друго, а сива еминенция на робството, безкрайно надлъгване на слуги и господари. Край на всичко това. Отмина времето на господарите, на слугите, на утопите, на фалшивите ценности. Ако искаме да намерим своя път в съвременното и бъдещето ще ни трябват хора със съмочувствието на истински хора а не на жалки креатури на комунизма.

Култура и промени

Колкото времето все повече отминава, все по-ясно става, че без съществени промени във всички сфери на държавното и обществено устройство, имаме всички шансове да изчезнем от политическата и етническата мапа на Балканите. Времето отдавна е престанало да работи за нас. Неплатените сметки от миналото непрекъснато се трупат пред нас, а ние вместо да потърсим някой по-сигурен начин да ги върнем, отиваме да играем хазарт с лъжливата надежда, че ще забогатеем. И естествено, пак губим.

Ние все още не сме свикнали с мисълта за нужните промени, а още по-малко сме наясно как да ги направим. При това парадоксалното у нас е, че ние не ги искаме. Ако ги искахме, щяхме да

проуедем и как да ги направим. Просто щяхме да се поучим от опита на съвременните държави. Но без оглед на нашата балканска упоритост, рано или късно ние ще бъдем принудени да усвояваме ония европейски ценности и норми на поведение които са предусловие за разрешаване на ония обществени конфликти и противоречия които станаха причина за всички наши нещастия и изолацията ни от света.

Съществуващия културен модел и съпътстващия го начин на мислене и поведение се оказва абсолютно негоден за съвместен живот на хора с различни политически и национални определения. Този културен модел се характеризира с патриархален консерватизъм, антиинтелектуализъм, верноподанически манталитет, национал-шовинизъм и множество други отрицателни прояви. От друга страна, развитието на цивилизацията и естественото ни тежнение да достигнем европейския стандарт и благополучие ни налага да усвоим и техните културни ценности и съответния начин на мислене и поведение. Защото именно този европейски начин на мислене и поведение е довел до тяхната икономическа и политическа стабилност за която ние можем само да мечтаем.

Така разпънати между инертния консерватизъм в сферата на културата и естественото тежнение да се развиваме успоредно с останалия свят, неспособни да се преборим с нашите вътрешни слабости, ние започваме да се цупим и да търсим вината в другите. Типичен симптом на нашите детински фрустрации. Но това няма да ни донесе нищо. Просто трябва да си признаем вината, и да си въгълпим в главите, че само с висока култура и културно поведение можем да достигнем и тяхното материално богатство което така ни блазни. Не само заради това, че само културни и образовани хора могат да се справят с техните високопродуктивни технологии, а и заради това, че само високо културни хора могат да се справят с предизвикателствата на демократичната система на управление. Повече от ясно е, че не можем да създадем модерна държава с нашите консервативни националистически и шовинистически понятия. Колкото по-рано разберем това, толкова по-добре за нас. Друг е въпросът, че национал-шовинизмът все още е печеливша идеология в борбата за власт. Това е следствие именно от низката ни култура и липсата на демократичен политически опит. Но това не е печелившата комбинация на по-дълъг срок.

В изтеклите десетина години бяхме свидетели на катастрофалните последици от нещастната трансформация на марксистката интернационална в чисто шовинистична идеология. Ако проследим биографиите (и библиографиите) на днешните “опозиционни” политици ще се убедим, че техните идеологически мутации всъщност са пряко отражение на техния патриархален миросглед създаден под прякото влияние на провинциални писатели с консервативен паланешки дух, а не на трайните общочовешки ценности проникнати от мисълта и духът на великите европейски мислители. Един от тях дори твърдеше, че сръбския народ бил “вселенски народ който в небесното царство като невинно агънце седи дясно от Бога”. Друг пък пишеше че: “Сърбите, евреите, русите и германците били от бога отредени да владеят света”. От това нещо до национализма в най-шовинистичната му форма имаше само една стъпка. С това нещо фрустрираните кръчмарски политици тръгнаха във война за “обединение на всички сръбски земи”.

Тази подла лъжа осакати цяло едно поколение и го тласна в пропастта на гражданската война от която то излезе окървавено и разочаровано от митовете които така лесно се афишираха от митингите на площадите в началото на деведесетте години. Поражението на една политика се превърна в поражение на целия народ.

Тази политика се оказа чист анахронизъм във времето когато вече се очертават управленските структури на обединена Европа, а пазарните закони не признават никакви държавни граници. Да се водят войни за територии в такава обстановка, да се прави етническо прочистване и масови убийства и то когато европейските интеграционни процеси не само не ограничават правата и самоличността на отделните нации а напротив, експонират националното присъствие и националната идентичност като израз на единството на многообразието – е присъщо само на народи далеч изостанали в своето развитие.

Съветът на Европа, Комитетът на министрите на външните работи при Съвета на Европа, Консултативното събрание на представителите на парламентите на държавите-членки, Комисията за правата на човека, Европейския съд и другите европейски организации не само не ограничават националните права на държавите, но и съдействат за тяхното развитие. Те не порицават национализма като чувство на любов и всеотдайност към отечеството и нацията с нейния дух, стремежи и ценности. Те порицават отрицателните форми на национализма каквито са национал-екстремизъм, шовинизъм, nihilизъм, интернационализъм па дори и космополитизма.

Да си припомним различните значения на тия понятия.

Националният екстремизъм е проява на лошо национално възпитание когато националната гордост преминава в надменност и пренебрежение към представителите на други нации или етнически общности. Национал-шовинизъм е съчетание на национал-екстремизъм и необосновани претенции за заграбване на чужди територии и население което никога не е принадлежало на дадена нация. Националнихилизмът е отчуждение и порицание на нацията и нейната ценностна система. Интернационализмът произтича от формулата “пролетари от всички страни, обединявайте се” което поставя класовите над националните въпроси. Космополитизма е антипод на идеята за нацията, съответно и на национализма. Той проповядва отказ от националната държава, културната и националната идентичност. Неговата формула е: “Моето отечество е там, където се чувствам най-добре”. Съвременният вариант на космополитизма е “глобализмът”.

Изграждането на правилно отношение към понятието “нация” и “национализъм” е възможно в процеса на едно съвременно национално възпитание. Съвременните форми на проява на национализъм изискват нова национална етика която се изразява с толерантност между членовете на нацията независимо от техния етнически произход, религиозни и политически възгледи, професии и обществено положение. Съвременният национализъм значи да се изгради гражданско общество в което се създават условия за възпитание на членовете на нацията в дух на демократичен диалог, традиции и ценности, които включват: защита на правата на личността, свобода на словото и съвестта, национално съгласие, граждански мир, уважение към държавните институции и личностите които ги представляват, любовта към отечеството и защита на целостта, суверенитета и независимостта на държавата. Съвременният национализъм подразбира определена доза на национално самочувствие, удовлетвореност от духовните и материалните постижения на нацията, национална гордост и национално достойнство.

Това определение на национализма е отражение на съвременния европейски дух и определя съвременните национални идеали. Но това подразбира постоянен стремеж за материално и духовно извисяване на гражданина. Това изисква съвременна култура формираща съвременна национална идентичност.

Ако направим сравнение между тези прокламирани идеали и нашата реалност ще видим колко наистина сме изостанали. Нашата ксенофобия и нетолеранция която просто ни засипва от телевизионните програми не ни дава време да се отрезвим и помислим за поведението си. Навикът ни да се идентифицираме преди всичко като нации а не като граждани ни измества от ценностната система на съвременния свят.

Състоянието на културата в страната ни е обусловено с великосръбския проект който обаче не е обоснован на реална преценка на обкръжението и международните условия и преди всичко на нуждата от еманципация на народите които живееха в бивша Югославия. Насилието и ароганцията вместо диалога и взаимното уважение на политиките доведе до противопоставяне и на народите.

(извадки)